

ПОСЛАНИЦА LVII

КИПРИЈАН, ЛИБЕРАЛ, КАЛДОНИЈЕ, НИКОМЕД, КАЈКИЛИЈЕ, ЈУНИЈЕ, МАРТИЈЕ, ФЕЛИКС, СУКЕС, ФАУСТИН, ФОРТУНАТ, ВИКТОР, САТУРНИН, други САТУРНИН, РОГАТИЈАН, ТЕРТУЛ, ЛУКИЈАН, САТИЈЕ, СЕКУНДИН, трећи САТУРНИН, ЕВТИХ, АМПЛО, четврти САТУРНИН, АУРЕЛИЈЕ, ПРИСК, ХЕРКУЛАНЕЈ, ВИКТОРИК, КВИНТ, ХОНОРАТ, МАНТАНЕЈ, ХОРТЕНСИНИЈАН, ВЕРИЈАН, ЈАМБ, ДОНАТ, ПОМПОНИЈЕ, ПОЛИКАРП, ДЕМЕТРИЈЕ, други ДОНАТ, ПРИВАТИЈАН, други ФОРТУНАТ, РОГАТ и МОНУЛ Корнелију брату поздрав.¹

1. Одлучисмо негда, брате љубљени, ми /ондашњега/² Сабора учесници, да они што за навале прогона **Противни** им ногу подметну те падоше и жртвама се богомрским окаљаше, дуго чине целовито покајање³, а немоћни, ако им горе бива, да мир⁴ на умору приме. Јер, достојно не беше, штедрота очинска⁵ и божанствена благодот не допушташе да онима који куцају Црква затворена буде и, када жалују и опроштај просе, да им се помоћ спасоносне наде одрече, да са света одлазећи не би без мира и општења /црквеног/⁶ к Богу пуштени били, пошто је Бог и сам допустио и узаконио да оно што је на земљи свезано и на небесима свезано биће и тамо се оно /тек/ раздрешити моћи што овде је најпре, у Цркви, раздрешено било.⁷ 2. Но /данас/, када видимо да ине се навале дан приближавати поче⁸ и када нас виђења честа непрестано опомињу да за борбу⁹, што **Враг** нам је намеће, наоружани и готови будемо, и народ, који нам божанствено благовољење препусти, да бодрењима својим готовимо те свеколике војнике Христове, који оружје жуде и жустро рат ишту, у околу Господњем окупили, - таква нас, /дакле/, нужда потера те доконасмо да онима, што од Цркве Господње одступили нису те покајање чинити и тужити и Господа за опроштај прити од дана својег па да престали нису, ваља мир даги, и да их за рат што предстоји, треба наоружати и обучити.

II

1. Послушати ваља, наиме, виђења и опомсне прачичне да пастири овце у опасности не напусте но да паству васцелу на једно место саберу и бојнике Господње за борбу војне духовне наоружају. Јер, с правом одуљивано беше покајање жалних да немоћнима се на издисају у помоћ, ипак, притекне, док трајаше затишје и покој: у таква времена могуће је плачевне пуштати да дуго сузе множе и доцкан им тек, у немоћи самртној, у помоћ притицати. 3. Но је данас не немоћнима, не крепкима мир нужен и не самртницима но људима живота пуним ваља нам општење дати, да оне које подижемо и за бој соколимо¹⁰ не бисмо ненаоружане и наге оставили, но их штитом Крви Христове заклонили и - пошто Евхаристија тога ради постоји да онима који је примају Одбрана буде - да заклоном бисмо обила Господњег (шиће Господње) наоружали оне што које желимо од **Противнога** видети заштићене. Како, наиме, да их учимо и позивамо да у исповедању Имена¹¹ крв своју пролију, ако им, војевања жельнима, Христову крв одречемо? И како да за чашу их мучеништва оспособимо, ако их најпре к

Чаши Господњој не припустимо, да по праву је општничкоме (праву заједничарења)¹² у Цркви испију?

III

1. Не би требало, брате љубљени, са отпадницима што, вратив се свету којег се одрекоше, незнабожачки сада живују, и са онима што, пребегав к јеретицима, братоубилачко оружје на Цркву дневно потежу, поистоветити оне који - од прага црквенога не одступајући - јавно исповедају сада да су за бој готови и да за Име ће Господа својега и за спасење своје (по)стојати тврдо и бојовати. 2. У ово време **мир** дајемо не спаваћивима но бдећивима, **мир** дајемо не као сладост но као оружје, **мир** дајемо не за починак но за битку! Ако, као што од њих слушамо а и сами желимо и верујемо, тврдо буду стојали и, у судару, **Противнога** с нама низложили, нећемо се покајати што таквим храбреницима **мир** смо поделили, - штавише ће епископства нашег то веља част и слава бити што мир смо Мученицима дали и, као свештеници¹⁴ што жртву Господњу дневно светкују, приносе и кланице¹⁵ Богу предуготовили. Ако ли нас, пак, (од чега сачувао Бог браћу нашу!), когод од **палих** прелестио буде, ако мир лицемерно иште и уочи предстојећега рата општење прими а ратовао не буде, самога ће себе преластити он и обманути, једно у срце укрив, а ино на уснама понев. 3. Ми, уколико нам је видети и судити дано, тек лице човеково видимо, срце истражити и ум прозрети не можемо. О томе ће судити Истражилац и /свега/ укривеног Зналац, који ће доскора доћи и тајне и загонетке срца просудити. Но се не би десити смело да рђави ваљатнима нашкоде, него би пре ваљатни морали услугу рђавима учинити! Онима што би да Христа мученишвом засведоче не би се одрећи смео **мир** стога што их /канда/ има који ће се Христа одрећи, **мир** ваља дати свима који би да војују, да се с незнања нашег запостављен не нађе онај што би у рату имао увенчан бити!

IV

1. И нека не рече когод: „Ко мучеништво сноси, крвљу се својом крштава¹⁶ и **мир** му од епископа нужен није, јер славе своје мир имаће и благовољењем Господњим плату још већу примиће“! 2. Прво, способан бити за мучеништво не може онај којег Црква за ратовање не наоружа и опада дух којег опет примљено Свето Причешће не усправља и не осокољује. Јер, Господ у Јеванђељу својему вели: „А када вас /суду/ предају, немојте бринути што ћете говорити. Јер, нисте ви ти што говорите, но Дух Оца вашег који у вама говори“¹⁷. А пошто вели да у онима, што су /суду/ предани и у исповедању што се Имена Христова находе, Дух Очев говори, како се за исповедање готов или способан обрести може онај што **мир** не прими и не поврати Дух Очев који, слуге своје крепећи, сам говори у нама и исповеда? 3. А затим, ако когод, сва добра своја оставив, одбегне и, у каквемо се скровишту или пустињи находећи, на разбојнике набаса или, пак, од грознице или изнурења сконча, неће ли нам се у грех уписати што војник који је све своје оставио и, презрев дом свој и родитеље или чеда, више волео следити Христа, - што је, дакле, ваљатан тако

војник, без мира и општења скончао?! Неће ли нам се немир лениви или тврдокорје свирепи у Дан Суда приписати, јер поверене нам и прсиупштене овце као пастири не хтедосмо нити у миру гледати нити у бици наоружати?! 4. Неће ли нам замерено бити од Господа оно исто што Он кроз Пророка Својега узвикује и вели: „Млеко, ево, таманите и вуном се одевате и претило кољете, а овце моје не пасете. Оне моћало не оснажисте, утучено не укреписте, рањено не заживисте, заблудело не призвасте и загубљено не потражисте. Што снажно беше трудом сатрсте, распршене су овце моје, јер нема им пастира и пленом свега звериња шумског постадоше. Стога вели Господ: Ево ме понад пастира и устражићу овце своје из руку њихових и одузећу их њима, да овце моје више не пасу, и неће их одселе пасти и истргнућу овце своје из уста њихових и сам ћу их по правди пасти.“^{1*}

V.

1. Да се, дакле, од уста наших кроз која мир палима отказујемо и пре тврдокорје свирепства људског него ли божанствену штедроту очинску испољавамо, овце од Господа нам препуштене затражиле не би, – Духом надахнути и пошто нас у многим и јасним сасвим виђењима опомиње Господ на провештене нам већ и приказане претње **Вражјег**-, решисмо, дакле, војнике Христове окућити и, сваки појединачни случај испитати, мир палима дати, то јест оне што би да бојују оружјем снабдети. Верујемо да одлуку ће ту о милости /Господњој/ размисљање и вама угодном учинити! 2. Ако ли се, пак, деси да од савдружбеника некоји сматра да у навечерје борбе браћи и сестрама **мир** дати не ваља, одговараће Господу тај у Дан Суда за непристалу строгост или нечовечно тврдокорје своје! Ми вам, еле, како и приличи вери нашој и љубави и старању (ревности), што нам беше на савести изнесомо: борбе се дан, дакле, приближи, **Враг** се љути хитро на нас устремљује, бој не као онај што мину но тежи много и жешћи долази, све то нам досле многашт богојављено јесте, на то нас почесто промисао и милост Господња опомиње. У подршку Његову и штедроту ми што се у Бога уздамо можемо бити сигурни, јер Онај који војницима својим будући бој предвештава, онима ће који војевали буду, у судару, и победу дати! Желимо, брате љубљени, да вазда /нам/ здрав будеш!

(са латинског **Весна Никчевић**)

^{1*} До сада су у **Светигори** објављене посланице: VI, VII, XI и LVIII. – Адресат ове посланице – заправо пашироко образложене одлуке трећег северноафриканског сабора, одржаног у мају месецу 252. г. – јесте папа римски Корнелије, иначе подржавалац Кипријанових настојања да у месној, картагинској Цркви сузбије утицај расколника (презвитера Новата и Фортуната и брата Феликсиса) и успостави **пак** (у смислу „хармоније и јединства унутар Цркве“). – Речени сабор сазван је у време када се чинило да ће нови цар римски, Требоније Гал (251-253), кренути прогонитељским стопама свога претходника. Пошто су се сложили у оцени да је мирнодопска строгост покајничке дисциплине (на којој се на првим двама саборима управо инсистовало) у новим околностима неумесна, одлучили су африкански епископи да се **sacrificatima** (палима који су се окаљали паганским жртвоприношењем), ако од дана свога пада нису престали од покајања и молби да буду враћени у крило **Matris Ecclesiae**, раздели мир (**пак**), тј. да се ти ревнији покајници поново учлане у **familia(m) Christi** и тиме припусте Причешћу, да би оснажени дочекали прогон.

^{2*} Реч је о првом сабору, одржаном у пролеће 251.г., по повратку Кипријанову у Картагину. Насупрот лаксизму расколника (в. Увод), исповили су тада окућени епископи приличну, не и неразумну строгост: решили су да поновном укључењу у црквену комунију мора претходити „озбиљно и целовито покајање“, дуг један период молитвовања, пошћења, ношења покајничког руга, поспанга главе пепелом и давања милостије – што се све

обухвата изразом **expiare delicta** – тј. једнократно (или, можда, виšekратно јавно исповедање злодела, пред кјидром и латинска дотичне општине, што се назива најчешће **exomologesis criminis**, ретко **professio criminis**). /X. ЈЕДИН, Велика повијест Цркве, св. I, стр. 349-368/

^{3*} – в. претходну напомену

^{4*} – **Pax** (sc. **Ecclesiae**) јесте измирење са Црквом или реконцилијација раскајаног отпадника и представља траћи, закључени чин описане горе покајничке литургије (службе). Врши га епископ полагањем руку и изговарањем опроштатних молитва (**conscientia purgata manu sacerdotis - De lapsis 16**), а на основу богодане му власти „везивања и дрешења“ (в. у тексту ниже).

^{5*} – Штедрота, словенска реч која не значи „дирежност“ него „сажаљење, милосрђе“, стајане за латински израз **pictas** који у нашим писмима нема значење „побојност“ него „**bonté, charité**“, односно „**misericorde divine**“

^{6*} – Израз **communicatio** (sc. **Ecclesiastica**) преводимо, ипак, словенским општење (према грчкој речи – „којношија“), пошто смо се осведочили у употребу реченог словенског термина и у савременој (Православној) Цркви. Наиме, Њеним језиком говорићи, може се, на пример, уместо о тражењу заједнице са Црквом (тј. прикључења црквеној комунији) говорићи о тражењу **општења са Црквом** или, уместо о појединачној лишености такве заједнице (тј. искључености из Ње), о лишености **општења са Црквом**. Сходно томе, глагол **communicare** преводили смо – „**приоштити**“ или, ако је контекст исзискиво, „**бити у општењу, бити (при)општити**“, као што бисмо и сложеницу **excommunicare** превели – „**изоштити**“, да се за то у нашим писмима указала прилика.

^{7*} – исп. **Матеј 18, 18**

^{8*} – в. напомену 1.

^{9*} – **Nepotamen** (борба): у специјалном речнику прогонених хришћана III столећа овај је термин (иначе, спорски) био синоним прогона, означавајући то сукобљавање оданих Христових са Наметником као „**рвање, преврзање**“ /ПАЛМЕР/. Тако га, међутим, нисмо, преводили стога што у даним контекстима из присто није умесан. Реч **борба**, доследно сировојана кроз превод, присталија је, особито ако се има у виду да јој је „**рвање, борба рвача**“, (каква је, на примјер, борба Христова с адом-ПЕТКОВИЋ), управо темељно значење. – Хришћанску војну терминологију, разуме се, немирно Кипријаново доба није изнедрило (у НЗ се још говори о животу хришћанинског као дашкој борби – нпр. II **Коринћанима 10,3с.**; о супротељу Баволу којег ради треба носити Христово победно своружје – нпр. **Ефећанима 6,11.13**). Ту терминологију оно је само употпунило и улекло конкретно, везујући је за стварност прогона. У посланицима картагинског епископа тако читамо: **да су постојали у вери (stantes in fide) хришћани права војска Господња (militia Domini)**, прави бојници Христови (**exercitus Christi**), да је тај прогон, тај рат њихов за веру – војна духовна (**militia Caelestis**), исповедничко и мученичко пркошење Врагу, оваллошеном у паганскоме царском ауторитету и његовим извршним службеницима, које се назива **агон** – грчка туница, спорски термин којим се иначе означава и живот хришћанинов као борба уопште (дакле, и мирнодопска) да се одблја греху; остане чврст у вери, нпр. II **Коринћанима 9,25** /**LEON-DUFOUR**---, борење које се назива и **proelium** (рат, као у изразу **Punica proelia**), **pugna** (бој), **congressio** (судар), **acies** (битка) **te collectatio** (опет- рвање).

^{10*} – Покајници су лишени права на причешћивање, али не и трајне моралне и молитвене подршке клира и лаика.

^{11*} – **Nomen** (Онома, Име): у складу са веровањем да име исказује суштину биће на које се односи, овако подређено („Име“) у Староме је Завету називан сам неизређиви Јахве (нпр. **Псалм 89, 25**). „Дознати Име Значи наћи се у Његовом (Јахвеовом) присуству (Изразац 3,13-16). Дозивати Га значи ући у општење (комунију) са Њим. Сестити Име значи признавати да је Оно Бог сам (Исаија 29,23), а узалуд га изрицати значи неприлично располагасти Његовом особом (Изразац 20,7). Исус који добија још имена Именуил (Јевр.), Господ, Христос и Син Божиј, јесте као Син Божиј наследник Имена које припада само Богу (Филипћанима 2,9с). Исус је такође Име. Исповедати, дакле, Име значи исповедати Исуса Христа. /**LEON-DUFOUR**/

^{12*} – **Општничко право** (тачније: право општења, заједничарења, учествовања у црквеној заједници, **ius communicationis**) јесте право општника, оних који су у општењу (комунији, заједници) са Црквом.

^{13*} – Кипријан често, уместо **стајати у вери** (тј. постојати у њој), **бити постојан**) каже просто **стајати**.

^{14*} – Требало би управо превести **епископи**, но ми бисмо да надоместимо Кипријанов хомеодарткеон (**sacerdotes-sacrificia** свештеници-светкују...)

^{15*} – Кланци: **ovis ad cultum destinata** (ВУК, Рјечник). У староме нашем језику постоји и израз **заклање** (за: принос, пак, приношење).

^{16*} – У смислу очишћења од греха.

^{17*} – **Матеј 10,19.20**

^{18*} – **Језекиљ 34, 3-6 10-16**

О ВРЛИНИ (С)ТРПЉЕЊА

Унамери да говорим о трпљењу, предрага браћо, и да истакнем и користи његове и предности, одакле пре да почнем од тога да видим, чак и у овом тренутку, да је вама стрпљење неопходно за слушање, тако да ни управо то што слушате и учите не можете чинити без стрпљења? Тек тада, наиме, се дјелотворно учи Слово¹ и поука спасења, ако се стрпљиво слуша оно што се говори. И не налазим, предрага браћо, међу осталим путевима небеске науке, којима се начин живота управља ка постизању награде од Бога наше наде и вјере, што је у већој мјери или корисније за живот или значајније за славу, но да ми, који се ослањамо на упутства Госнода, у богобојажљивој и оданој послушности, стрпљење у највећој мјери свом пажњом чувамо.

И философи објављују да теже за њим, али у толикој мјери је код њих стрпљење лажно, колико је и /њихова/ мудрост лажна. Јер откуд би могао бити мудар или стрпљив онај, ко не познаје ни мудрост ни трпљење Божије? И сам Бог о онима који мисле о себи да су мудри у свијету) опомиње и каже: „Разорићу мудрост мудрих и одбацићу разборитост разборитих”.²

Исто тако и блажени апостол Павле, пун Духа Светога и послан да призове и поучи незнабошце,

сведочи и, говорећи: „Пазите да не постанете плен /нечије/ философије и празне преваре, по предању људском, по науци свијета, а не по Христу, јер у њему обитава сва пуноћа божанства”.³ И на другом мјесту вели: „Нико нека се не вара: Ако неко међу вама мисли да је мудар, у овоме свијету нека постане луд да би постао мудар. Јер је мудрост овога свијета лудост пред Богом. Јер је написано: Он хвата мудре у њихову лукавству. И опет: Господ зна помисли мудрих да су луде”.⁴ Према томе, ако у њих нема праве мудрости, не може, бити ни правог трпљења. Јер ако је мудар онај ко је смјеран и кротак - а видимо да философи нису ни смјерни ни кротки већ да су веома задовољни собом (а управо тим самозадовољством Бог није задовољан) - јасно је да трпљење не постоји ондје гдје пребива охола дрскост претјеране слобде и бестидна хвалисавост откривених и полун-агих груди.

А ми, предрага браћо, који нисмо философи рјечима већ дјелима, који не истичемо мудрост одједном већ животом, који у већој мјери познајемо сазнање о врлинама него хвалисавост, који не говоримо о великим стварима, већ их испуњавамо у животу, као слуге и поштоваоци Божији духовним послушањем показујемо стрпљење које учимо у небеским поукама. Заиста ова нам је врлина заједничка с Богом. Трпљење почиње одатле, одатле дола-

зи његова слава и достојанство. Трпљење у свом зачетку и својој пуној величини има Бога за утемељитеља. Човјек мора да воли оно што је Богу драго: Величанство Божанско препоручује врлину коју воли. Ако нам је Бог Господ и Отац, тежимо за трпљењем Господњим као и Очеvim, јер слуге морају бити послушне и синови не смију бити изроди.

А какво и колико је у Бога трпљење! Јер подноси стрпљиво паганске храмове, земаљске представе и светогрдне светиње, који, установљени од људи, вријеђају његово величанство и достојанство, учини да дан свиће и свјетлост се сунца рађа подједнако и добрима и злима, и кишама натапа предјеле земаљске и никога не лишава својих добротинастава, већ подједнако шаље дажд праведнима и неправеднима, без разлике. Видимо да се по заповјести Божијој неразлучном једнакошћу стрпљења преступницима и праведницима, вјернима и невјернима, благодарнима и неблагодарнима, годишња доба покоравају, стихије служе, вјетрови дувају, извори теку, жетва у изобиљу расте, плодови винограда сазријевају, дрвце отежава под изобилним воћем, шуме зелене, ливаде цвјетају. И мада Бог бива разљућен честим, штавише непрестаним увредама, обуздава свој гнев и стрпљиво чека једном за свагда одређени дан наплате и пошто је у његовој власти, освета, више воли да дуго чува трпљење, подноси заиста милостиво и одлажући, не би ли се, ако је могуће, дуготрајна злоба већ једном измијенила, не би ли се човјек, укаљан прљавштином сагрешења и злочинства, макар и касно, вратио Богу, на шта и сам опомиње говорећи: „*Није ми мила смрт онога који мре, него да се обрати и буде жив*“.⁵ И опет: „*Обратите се ка Господу Богу својему, јер је милосрдан и свет и стрпљив и обилан милостију, и одвраћа се од пресуде насупрот досуђеним залима*“.⁶ Блажени апостол Павле, сјећајући се тога и позивајући грешника на покајање, наводи и каже: „*Или презиреш богатство његове добротe и кротости и дуготрпљења, не знајући да те доброта Божија на покајање води? Него својом упорношћу и непокајаним срцем сабираш себи гњев за дан гњева и откривање праведног суда Бога, који ће дати свакоме по дјелима његовим*“.⁷ Рекао је да је праведан суд Божији, јер је спор, јер се дуго и много одлаже, да би се помогло човјеку за спасење дуготрпљењем Божијим. Безбожника и грешника казна сналази тек онда када покајање за гријех више не може користити.

5. И да бисмо могли боље разумјети, предрага браћо, да је стрпљење својство Божије и да се уподобљава Богу свако ко је благ, стрпљив и кротак, Господ, дајући у своме Јеванђељу заповјести за спасење и при том/ дијелећи божанске савјете којима ученике учи савршенству, рекао је овако: „*Чули сте да је казано: љуби ближњег својега и мрзи непријатеља својега. А ја вам кажем: љубите непријатеље своје и молитe се за оне који вас гоне, да будете синови Оца својега који је на небесима, јер Он својим сунцем обасјава и зле и добре, и пушта дажд на добре и зле. Јер ако љубите оне који вас љубе, коју плату ћете добити? Не чине ли тако и цариници? И ако поздрављате само браћу своју, шта више чините? Не чине ли тако и незнабошци? Будите ви дакле савршени, као што је савршен Отац ваш небески*“.⁸ Рекао је да ћемо поставити савршени синови Божији, показао и научио да ћемо се усавршити обновљеним небеским рођењем, само ако стрпљење Божије обитава у нама, само ако се божанска сличност коју је Адам био уништио грехом пројављује и засијава у дјелима нашим. Каква је слава бити сличан Богу, каква и колика је срећа имати међу врлинама оно што се

може изједначити са божанским вриједностима!

6. А ово, предрага браћо, Исус Христос, Господ и Бог наш, није поучавао само ријечима, већ испуни и дјелима. И Он, који рече да је овамо сишао да вољу Очеву врши, међу осталим чудесним врлинама којима је пружио доказе Божанског Величанства, сачувао је и стрпљење Очево истрајношћу да све поднесе. Једном ријечју, свако његово дјело од самога доласка чврсто бјеше запсачаено трпљењем као пратиоцем, јер Божији Син, силазћи прије свега са небеских висина на земљу, не презире да се у људску плот одјене и мада је сам био без гријеха, не презире да понесе грјехове других; одрекавши се да бесмртности на извесно вријеме, удостојио се да постане смртник, како би невин пострадао ради спасења преступника. Господ се крштава од роба, и Он, који ће дати опроштај грехова, не одбија да тијело пере куделји обновљења. Чetrдесет дана пости Он, преко кога се остали хране: не једе и гладује, да се гладни Слова и Благодати наситe небескога хљеба. Огледа се с ђаволом који га куша и не предузима ништа осим ријечи, задовољан само тиме што је побједио непријатеља. Ученицима није заповиједно као Господар који има власт над робовима, већ их је, добар и кротак, волио братском љубављу; удостојио се чак и да Апостолима опере ноге, да би својим примјером показао како би требало да поступа сагрудник са себи једнакима и равнима, када Господ овако поступа са робовима. И не треба се чудити што се показао таквим пред послушницима, Он, Који је све до самог краја могао дуготрпљиво подносити Јуду, јести заједно са својим непријатељем, знати да међу својима има душманина, а не открити га, не одбацити његов издајнички циљев. А кад је требало подносити Јевреје, каква непромјенивост душе,⁹ какво стрпљење! Невјернике приводи у вјеру убојеживањем, брине се за незахвалне с услужношћу, хулницима благо одговара, милостиво подноси горде, понизно се препушта гониоцима, убице пророка и вјечне одметнике од Бога, све до часа Крста и Страдања гледа како би их повратио.

7. У сам час Страдања и Распећа, прије него што му пролине крв и сурово га усмртише, какве је псовке и погрде стрпљиво саслушао, каква је срамна исмијавања поднио/ Дочекао је да га вријеђају и пљују Он, Који недавно својом љубавачком бјеше отворио очи слијепоме! пострадао је под бичем Он, чијим имсном данас слуге његове бичују ђавола и ангеле његове, овјенчао се трњем Он, Који мученике вјечним цвјетовима овјенчава, примао је шамаре Он, Који дарује истинске награде побједницима, лишен би руха земаљског Он, Који друге у хаљину бесмртности одјена, окусио је жуч Он, Који је до нио храну небеску, оцао је попио Он, Који је подигао чашу спасења. Он невини, Он праведни, штавише сушта невиност и сушта праведност, био је бачен међу злочинце, истина би притиснута лажним свједочанствима, би суђено Ономе Који ће судити и Слово Божије би нијемо одведено на заклање. И у часу распећа Господњег, мада се звезде помрачише, стихије узнемирише, земља задрхта, ноћ прекину дан, а сунце склони своје зраке и очи да не би морало гледати злочинство Јевреја, Он не говори, не миче се, величанство своје не разоткрива чак ни у сам час страдања, већ до краја непрекидно и постојано подноси све. Тако се у Христу сабира потпуно и савршено стрпљење.

8. И послје свега, чак и Своје убице, само ако се преобрате и дођу к Њему, прихвата; и спасоносно

стрљив, добронамјеран ради спасења, ни пред ким не затвара Цркву своју. Њима противницима, њима богохулницима, њима вјечним непријатељима имена својега даје не само опрштај грехова, већ и дар Царства небескога, само ако се покају за преступе, ако почињено недјело признају. Шта се мож назвати стрљивијим, шта благонаклонијим /од овога/? Крв Христова даје живот чак и ономе ко пролива крв Христову. Такво и толико је Христово трпљење; а да толико и такво није било, Црква не би имала ни апостола Павла.

9. Стога, предрага браћо, и ми, ако смо у Христу, ако смо у Њега одјевени, ако је Он пут спасења нашега, слиједећи стопе Христове спасоносне, ступајмо по примјерима Христовим, као што поучава свети апостол Јован, говорећи: „*Онај који говори да у Христу пребива, дужан је да као што Он иђаше и сам тако иде*“. Исто и Петар, на коме је Црква утемељена божанском спиходљивошћу, то у својој посланици наводи и каже: „*Христос пострада за вас, остављајући вам примјер да идете стопама Његовим; Он гријеха не учини, нити се нађе преваре у устима његовим; Он вријеђан, не узвраћаше увредом; страдајући не пријеђаше, него се препушташе Ономе који праведно суди*“.¹⁰

10. Видимо најзад да су Патријарси, Пророци и сви праведни, носећи лик Христов, идући за преобразом, од свих својих хвале вриједних врлина највећу пажњу обраћају на то да храбро, постојано и присебно очувају трпљење. Тако Авел први поставља и освећује почетак мучеништва и страдања, не опире се нити се брани од /свога/ брага убице, већ кротак и благ стрљиво гине. Тако Аврам, уздајући се у Бога и постављајући коријен и темељ вјере, искушан преко сина, не сумња нити оклијева, већ се покорава заповијестима Господњим у свем стрпљењу своје оданости. И Исак, који предизображава по сличности жртву Господњу, када га отац води на заклање, показује се трпељив. И Јаков, отјеран од брата стрљиво отиде из домовине, а потом још већим стрпљењем молећи васпостави слогу са /својим/ братом, сада још непобожнијим, још обестнијим гониоцем, /дајући му/ дарове помири-тељне. Јосиф, кога су браћа продала и изагнала, не само да трпљиво опрашта, него им, када су му дошли, милостиво и изобилно удијелио жито забадава. Мојсије, мада га незахвални и искварени народ често вријеђа и готово каменује, ипак благ и стрљив моли Бога за њих. А у Давида, из чије се лозе по плоти рађа Христос, какво огромно, и чудесно, и хришћанско трпљење! Могао је убити краља Саула, гонитеља свог и жељнога његове смрти, имао га је често у руци; али када му је /Саул/ био изложен и предан, Давид је више волио да га поштеди. Непријатељу није желио да узврати истом мјером: напротив, када је овај био убијен, Давид га је и осветио. Најзад, толико је убијених Пророка, толико мученика почашћених славном смрћу – сви су они на небу дошли до побједничких вијенаца заслуживши их трпљењем! Не може се, уосталом, задобити вијенац за муке и страдања, ако му не претходи стрпљење у муци и страдању.

11. Да би се јасније и потпуније могло познати, предрага браћо, колико је трпљење корисно и неопходно, нека се помисли на осуду Божију, коју одмах на почетку васељене и људскога рода задеси Адама, који је заборавио заповијест и прекршио дати закон. Тада ћемо знати колико морамо бити стрљиви у овоме свијету, ми који се тако рађамо да се овдје мучимо невољама и борбама. „*Јер послухаша /Бог/ – глас женин и окуси са оног дрвета с*

којега сам ти једино забранио да једеш; земља ће бити проклета у свим твојим дјелима, у тузи и ридану ћеш се од ње хранити у све дане живота свога. Трње и коров ће ти рађати, а ти ћеш јести зеље пољско. У зноју лица свог јешћеш хљеб свој, докле се не повратиш у земљу из које си узет; јер земља јеси, и у земљу шећ се вратити“.¹¹ Сви смо везани и спутани оковима ове осуде све док не исплатимо дуг смрти и одемо из овога свијета. Неизбјежно је да у тузи и ридану будемо у све дане живота нашега, неопходно је да једемо хљеб у зноју у муци.

Стога, свако када се роди и прими гостопримство овога свијета, почиње живот сузама: иако још ништа не зна и ништа не познаје, он већ на самом рођењу једино умије да заплаче. Прирођеном прозорљивошћу оплакује бриге смртнога живота и неискусна душа плачем и риданем одмах на почетку свједочи о мукама и бурама свијета у који улази. Човјек се зноји докле год овдје живи и мучи се; а док се знојимо и мучимо, ништа нам не може донијети већу утјеху него трпљење: та утјеха је прикладна и неопходна свима на овоме свијету, а поготову нама, који смо највише, изложени нападиима ђаволским, који смо, стојећи свакодневно у бојном реду, изнурени рвањем са исконским и искусним непријатељем, који смо, осим различитих и непрестаних борби са искушењима, приморани да у боју који представљају прогони, останемо без очевине, допаднемо тамнице, поднесемо ланце, положимо живот, претрпимо мач, звијери, огањ, распеће – све видове мука и казни и то стрпљиви у вјерности и храбрости, као што сам Господ учи и каже: „*Ово сам вам казао, да бисте у мени имали мир. У свијету ћете имати невоље, али уздајте се, јер ја сам победио свијет*“.¹² Ако пак ми, који се ђавола и свијета одрекосмо, чешће и силовитије трпимо невоље и смутње ђаволске и свјетске, колико више треба да чувамо трпљење, чијом помоћи и сатрудништвом подносимо све што је против нас!

13. Спасоносна заповијест Господа и учитеља нашега јесте: „*који претрпи до краја тај ће се спасти*“.¹³ И опет: „*Ако останете у науци мојој, заиста сте моји ученици; и познаћете истину, и истина ће вас ослободити*“.¹⁴ Треба поднијети и претрпјети, предрага браћо, да бисмо примљени у наду истине и слободе могли да достигнемо саму истину и слободу, јер то, што смо хришћани, ствар је вјере и наде, а да би нада и вјера могла да уроде плодом, потребно је стрпљење. Јер не тежимо за садашњом славом, већ за будућом, као што и апостол Павле опомиње говорећи: „*Надом се спасосмо. А нада која се види није нада. Јер кад ко види нешто, како и да се нада? Ако ли се надамо ономе што не видимо, надамо се у очекивању*“.¹⁵ Очекивање и Трпљење неопходни су, да оно што започесмо испунимо и оно у шта се надамо и вјерујемо уз Божију помоћ достигнемо.

Најзад, на другом мјесту исти Апостол упућује и поучава праведне, дјелотворне и оне који од камате Божије сакупљају себи блага на небу, да буду стрљиви, говорећи: „*Зато, док имамо времена, чинимо добро свима, а особито браћи по вјери. А добро чинити да нам се не досади; јер ћемо у своје вријеме пожњети*“.¹⁶ Опомиње да се због нестрпљења не малакше у дјелотворности, да човјек одвраћен и побјеђен искушењима не узмакне на пола пута до хвале и славе и /тако/ пропадну извршена /добра/ дјела, ношто оно што је почело бивати савршено престаје то бити, као што је писано: „*Било када да погријеш, праведнога неће избавити правда његова*“,¹⁷ и опет: „*држи што имаш, да други не узме вијенац твога*“. Тај глас охрабрује да стрпљиво и храбро

устрајемо, да се онај ко тежи за вијенцем а слава му је већ на дохвату, овјенча дуготрајног стрпљења ра-ди.

НАПОМЕНЕ

*Како превести реч bonum? У латинско-енглеском речнику Луис-Шорт-а bonum значи „предност, корист, благодат”. У латинско-француском А. Блза (A. Blaise, Dictionnaire latin-français des auteurs chrétiens, Strasbourg 1954), међутим, срећу се више примјера поимања bonum као - „врлина”: bonum oboedientiae, bonum serenitatis, bonum misericordiae. Кипријан, дакле, изједначава bonum са virtus.

Кипријан, иначе, одбацује све термине који асоцирају на нехришћанска вјеровања или су били употребљавани од паганских филозофа, на зато и, умјесто сенеканског термина constantia, употребљава patientia (трпљење, стрпљење).

1 - **Сегмо** (Слово) је превод врло важног, готово непреводивог грчког термина **Логос**. Грчки термин **Логос** превођен је као **Сегмо** само у хришћанској Африци, док „европски” Хришћани за то користе реч **Verbum**.

2 - **Исаија 29,14** Овдје нешто треба рећи о Кипријановим цитатама из Библије. У III вијеку још није постојао званични превод Библије на латински, који би био прихваћен као једино исправан. Он ће се појавити тек у доба светог Јеронима, готово два вијека после Кипријанове смрти. У Африци је постојао специфичан превод, који се многим изразима разликовао од „европског”. То је тзв. **Афричка Библија** и њу је Кипријан имао и рукама. Зато су и овдје, у преводу Кипријановог трактата **De bono patientiae**, Цитати из Библије превођени независно од данас код нас важних превода НЗ и СЗ.

3 - **Колошанима 2,8-9**

4 - **Алузија** на киничке филозофе, који су ходили са једним обилаженим раменом

5 - **Језекиљ 18,32**

6 - **Јовљ 2,13**

7 - **Римљанима 2,4-6**

8 - **Матеј 5,43-48**

9 - **Непромјењивост душе** превод је за латинску ријеч **aequalitas**, који стоици користе за појам стоичке „апатије” тј. „бестрасности”. Кипријан овај израз користи свега два пута (овдје и у поглављу 10.). У оба случаја, без сумње, значи „непромјењивост, мир душевни код хришћанима”.

10 - **Петрова 2,21-23**. Овим се завршава први дио Кипријановог трактата, гдје је била изнесена аргументација, заснована на библијским примјерима

11 - **Постање 3,17-29**. Текст грчког оригинала, вулгате и Кипријановог налога веома се разликују

12 - **Јован 16,33**

13 - **Матеј 10,226**

14 - **Јован 8,31-32**

15 - **Римљанима 8,24-25**

16 - **Галатима 6,10**

17 - **Језекиљ 3,12**

18 - У првим вијековима Хришћанства, Евхаристија (Свето Причешће), тј. Тјјело и Крв Христова, дијелили су се вјернима нешто другачије него данас. Наиме, прво се давао - Тјјело Христово, и то у руке причеснику, а затим, свакоме понаособ из задњичке Чаше, Крв Христова.

19 - **I Коринћанима 13,4-5-7**

20 - **Ефесцима 4,2-3**

21 - **Дјела Апостолска 7,59**

22 - **Ефесцима 4,30 - 31**

23 - **Премудрост Сирахова 2,4-5**

24 - **Пророк Софроније 3,8**

25 - **Откривење 22,10 - 12**

26 - **Откривење 6,9-11**

27 - **Малахија 4,1**

28 - **Псалм 50,2-6**

29 - **Исаија 66,15-16**

30 - **Откривење 22,9**